

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 2. Quid sit status rerum vagus, seu difunctiuus, & quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

123 Quinto arguitur. Tam necessaria veritas est hæc: *existentia est existentia*, vel: *existentia est possibilis*, quam hæc, & similes: *Petrus est homo*, vel: *Petrus est possibilis*; sed illa nõ arguit in existentia duo esse, aliud essentiale, aliud existentiale; nõ de hoc idem veniret dicendum, & abiremus in infinitum. Ergo nec cætera. Hoc etiam argumentum iuxta dicta ab omnibus soluendum est. Respondeo pro omnibus concedendo maiorem, & negando minorem, ad cuius probationem dico: nos quidem in distinguendis formalitatibus existentia, & essentia in infinitum syncategorematicè progredi posse, sicut & in multiplicandis cæteris quibusque formalitatibus transcendentibus, prout sæpe in superioribus dictum est, deincepsque dicitur, atque ita in quavis formalitate existentia, duas veritates inuenire, alteram quiditativam, & alteram existentialem. Videntes tamen intuitu totam rem cum sua existentia identificatam, bifariam iudicant absolute, idque citra omnem progressum, & indiuisum. Primò per iudicium huic simile: *Res existit*. Secundò per iudicium huic simile: *Res est res*. Ex quibus primò ad sui veritatem petit, ut res existat; secundum non item.

124 Sextò denique arguitur. Veritas obiectiua huius obiecti: *Chymera est impossibilis* non identificatur cum chymera; ita enim fieret, ut duo extrema summe opposita, qualia sunt impossibile, & necessarium re verà essent idem. Chymera namque est impossibilis, & eius impossibilitas est necessaria. Ergo nec cætera huiusmodi veritates necessaria identificantur cum rebus, quibus attribuuntur; sed cum entitate Dei necessaria. En alia Recentiorum deceptio quibuldam præcedentium similis. Nego antecedens. Ad eius probationem dico, impossibilitatem, & necessitatem, quas verè ex proprio conceptu, & secum identificatas habet chymera, nequaquam esse extrema inter se opposita: quia prima est impossibilitas ad existendum; secunda necessitas ad essendum id, quod de suo est. Impossibilitas autem, & necessitas, ut inter se opponantur debent esse tales respectu ad eundem actum, siue ad eundem statum, ut sunt necessitas, & impossibilitas eiusdem rei in existendo; necessitasque, & impossibilitas eiusdem rei in essendo, quod est. Quomodo autem nihilominus possit excogitari chymera impossibilis, quæ ex suo intrinseco conceptu sit necessaria necessitate impossibilitati opposita, inferius disp. 11. explicabimus. Cætera autem, quæ contra sententiam nostram possent opponi, facile quisque diluet ex hæcenus dictis.

125 Cæterum adnotare oportet ad extremum huius questionis, nos in eà tantum tractasse de statibus rerum quiditativis, & existentialem, absolute, & conditionato realibus, & veris. Sunt tamen præterea totidem similes status supposititii; a nostroque intellectu oriundi, prout cognoscente per species alias, ad quos nonnullæ pertinent veritates, quæ licet fundamentum habeant in rebus ad aliquod spectans prædictorum statuum realium, prout tamen à nobis concipiuntur, & iudicantur à cognoscentibus per proprias species, neque conceptibiles, neque iudicabiles sunt. Sicque supposititium quemdam statum in mente nostrâ obiectuè sortiri censetur, prout speciatim explicabimus g. 4. ubi de huiusmodi suppositiis statibus commodius dicitur; quidquid scitu, dictuque dignum fuerit.

Q V Æ S T I O II.

Quid sit status rerum vagus, seu disiunctiuus, Et quo duplex?

Quandoquidem status rerum, de quibus in præ-
sente disp. tractamus, ab earum veritatibus
obiectiuis nihilo differunt, ut g. 1. sub initium sta-
tutum est: status rerum vagus, seu disiunctiuus ab
earum veritatibus obiectiuis vagis, seu disiunctiuis
nihilo differet. Dicuntur autem veritates vagæ seu
disiunctiue, quæ non determinatæ; sed vagæ, seu sub
disiunctione iudicande veniunt, ut sunt hæc: *Aliquis
homo loquitur*, seu: *Hic homo vel ille, vel alter loqui-
tur*. *Aliquid ex extremis contradictionis existit*; seu
unum vel alterum ex extremis contradictionis existit,
& cætera huiusmodi. Nec aliter melius, quam per
exempla sunt termini isti explicabiles, seu defini-
bles, cum sint ex notissimis.

Ut autem aliqua veritas obiectiua, seu, quod in
idem recidit, aliqua propositio obiectiua vaga, seu
disiunctiua sit, sat est, quod aliquis terminus eius
vagæ, seu disiunctiue sumatur, siue ille sit categore-
maticus, siue syncategorematicus, & siue ex parte
subiecti, siue ex parte prædicati positum sit, quan-
tumuis reliqui omnes accipiantur determinate, ut
satis ex se notum est. Per exemplaque declaratur.
Iste enim omnes veritates vagæ seu disiunctiue
censenda sunt. *Aliquis homo est possibilis*: *Alcuius
hominis anima est possibilis*: *Petrus est aliquis homo*:
Petrus est filius alcuius hominis: *Vestis facta à Pe-
tro, vel Ioanne est bona*: *Petrus habet vestem factam à
Petro, vel Paulo*: Necessarium est, Petrum produci
per aliquam actionem; siue: *Aliqua actio est necessa-
ria, ut producat Petrus*. Quod quidem perinde ha-
bet locum in propositionibus obiectiuis hypothe-
ticis, atque in categoriis, tum incomplexis,
tum complexis, iuxta dicenda, ut etiam est no-
tum. Quod sit autem terminus categorematicus,
quid syncategorematicus, & quid subiectum,
quid prædicatum propositionis obiectiue, Logici
cunctis est notissimum, ex dictisque in superioribus,
dicendisque in sequentibus, amplius notelet.

Porro veritas obiectiua vaga, seu disiunctiua du-
plex imprimis est. Altera necessaria, quæ prius
est indefectibilis, ut. *Al quis homo est possibilis*: *Pe-
trus existit, vel non existit*. Altera contingens, quæ
defectibilis est, ut. *Aliquis homo loquitur*: *Petrus, vel
Ioannes ambulat*. Necessaria autem rursus est du-
plex. Altera, cuius, vel omnia extrema, vel eorum
aliquod seorsim, & determinatè sumpta necessaria
sunt, ut. *Aliquis homo est possibilis*: *Deus, vel Petrus
existit*. Prioris namque omnia extrema; nempe:
Hic homo est possibilis: *Ille homo est possibilis* &c.
seorsim, & determinatè sunt necessaria; posterioris
autem illud tantum: *Deus existit*. Altera, cuius om-
nia extrema seorsim, & determinatè sumpta con-
tingentia sunt, ut: *Petrus, vel Petri negatio existit*,
siue: *Petrus existit, vel non existit*. Quamvis enim est
necessarium, Petrum existere, vel non existere; at
Petrum existere seorsim contingens est, similiterque
Petrum non existere.

Deinde veritas obiectiua vaga, seu disiunctiua
sumpta vniuersè triplex est. Alia, cuius omnia
extrema seorsim & determinatè sumpta sunt ne-
cessaria, ut. *Petrus, vel Ioannes est possibilis*: *Petrus, vel
Ioannes loquitur* (supposito, quod uterque loquatur)
Verū quippe est seorsim, & determinatè, Petrū esse
possibilem, similiterque, Ioannem esse possibilem.
Tum in casu posito, Petrum loqui, & Ioannē loqui.
Alia

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. II. 243

Alia est, cuius aliquod, aut aliqua extrema seorsim, & determinatè sumpta vera, & aliquod, aut aliqua falsa sunt, vt: *Dens, vel Anti-Christus existit: Aliquis homo loquitur.* Prioris namque illud extremum: *Dens existit,* verum est; illud tamen est falsum: *Anti-Christus existit.* Posterioris verò multa extrema determinatè sunt vera: quia multi sunt homines, qui loquuntur, & multa sunt falsa: quia multi etiam sunt homines, qui non loquuntur. Alia denique est, cuius omnia extrema seorsim, & determinatè sumpta sunt falsa, vt: *Necesse est, effectum produci per aliquam actionem: vnus, vel alter oculorum est necessarius ad videndum.* Iste enim propositiones sunt falsæ: *Necesse est, effectum produci per hanc determinatam actionem, aut per hanc, aut per illam, &c. Dexter oculus est necessarius ad videndum: Sinister oculus est necessarius ad videndum;* Cum tamen illarum verarum omnia extrema seorsim, & determinatè sumpta contineant.

130 Præterea propositio, atque adeò veritas obiectiua vaga, seu disiunctiua æquè ac determinata, alia categorica est, vt: *Aliquis homo ambulat;* alia hypothetica, vt: *Si sol luceret, aliquis homo ambularet.* Et vtræque aut incomplexa potest esse, vt sunt eadem, aut complexa, vt ista: *Vel Petrus loquitur, vel Ioannes ambulat: Si sol luceret, vel Petrus loqueretur, vel Ioannes ambularet, &c.* Postremo intra quoduis genus huiusmodi propositionum, seu veritatum obiectiuarum alia puræ negatiuæ, alia puræ affirmatiuæ, seu positiuæ, & alia mixtæ possunt esse. Quorum omnium exempla obuia sunt, facillimèque ab vnoquoque possunt apponi.

131 Igitur, quod modò examinandum sequitur est: In quo consistat veritas obiectiua vaga, seu disiunctiua, & consequenter status rerum vagus, seu disiunctiuus, quodque sit verificatiuum ex parte rerum cuiusvis vagæ seu disiunctiuæ propositionis. Quà de re vix est, qui ex profecto tractauerit Solum Recentiores, cum quibus late egimus *suprà quæst. 1.* de veritatibus necessariis disiunctiuis, quemadmodum de determinatis censent identificari cum Deo. Omne quippe obiectum necessariò verum ab entitate Dei necessariò tanquam à formâ extrinsecâ suam veritatem obiectiuam mutare putant, vt *ibi* retulimus. De veritatibus autem disiunctiuis, loquendo vniuersè communiter videntur sentire Auctores, dum rem attingunt, ea ex parte rerum in veritatibus determinatis alicuius, aut aliquorum ex extremis disiunctionis fundari. Atque ita sæpè dicunt, propositionem vagam, seu disiunctiuam pro verificatiuo habere illud esse determinatum, quod habet aliquod ex extremis suæ disiunctionis. E.g. hæc propositio: *Petrus, vel Ioannes existit,* solo Petro existente, est vera ab esse existentiâ determinato, quod verè Petrus habet; & in cæteris pariter.

132 Cæterum pro exactâ difficultatis resolutione, quædam principia prorsus certa oportet summam præmittere, quæ *inferius q. 5.* explicatiuis statuenda, aut etiâ demonstranda sunt. 1. Impossibile est, vt ex duobus extremis vnum, vel alterum sub disiunctione habeat re ipsâ esse absolutè, & neutrum eorum determinatè habeat re ipsâ esse absolutè. 2. Impossibile est, vt actus, quicunque ille sit, versetur per se circa vnum, vel alterum terminum sub disiunctione, ipsiue vt sic tangat, siue respiciat, & circa neutrum eorum versetur, neutrumve tangat, siue respiciat determinatè. 3. Impossibile est, vt actus, quicunque ille sit, conueniat per se vni, vel alteri sub-

Pharus Scient. Tom. I.

iecto sub disiunctione, & neutri eorum conueniat determinatè. 4. Veritas conditionata, determinataque, quâ vera est positio vniuscuiusque duorum extremorum sub conditione defectus alterius, æquivalens est veritati absolutè disiunctiuæ, quâ vera est sub disiunctione positio alterutrius. Quocirca omnis eiusmodi conditionata veritas, omnisque propositio, atque iudicium ei correspondens æquivalenter disiunctiua dicuntur, ad distinctionem veritatum disiunctiuarum, propositionumque, & iudiciorum eis respondentium, quæ formaliter talia sunt. 5. Quoties actus versatur conditionatè, determinatèque circa vnuquodque duorum extremorum sub hypothese defectus alterius; per quamdam æquivalentiam censetur versari absolutè circa vnum, vel alterum eorum sub disiunctione. Vnde eiusmodi actus æquivalenter disiunctiuus ex parte termini dicitur. 6. Quoties actus conditionatè, determinatèque conuenit vnicuique duorum subiectorum sub hypothese defectus alterius, per quamdam æquivalentiam censetur conuenire absolutè vni, vel alteri eorum sub disiunctione. Vnde eiusmodi actus æquivalenter disiunctiuus ex parte subiecti dicitur.

Quæ cum ita sint colligo primò. Nullum dari 133 posse actum, siue respectum aut connexionis, aut exigentiæ, aut imperij, aut cognitionis; aut cuiusvis demum alius rationis tendentem per se formaliter, & absolutè in vnum, vel alterum terminum sub disiunctione, & in eorum neutrum determinatè. Hoc namque ex *principio 2.* repugnat. Vnde, quoties aliquis huiusmodi actus, siue respectus adstrui videtur, dumtaxat id fit per æquivalentiam, iuxta *principium 5.* Hinc, cum dicitur aliquod subiectum connecti cum vno, vel altero termino, & cum neutro determinatè: quia sine alterutro esse potest, non tamen sine vtroque perinde est, ac dicere, tale subiectum determinatè connecti cum quouis talium terminorum ex hypothese defectus alterius. Et cum dicitur, aliquod subiectum exigere alterutrum ex duobus extremis, & neutrum determinatè, perinde est, ac dicere, tale subiectum exigere determinatè quoduis eorum extremorum, ex hypothese, quòd negetur ei alterum. Et cum dicitur, per imperium aliquod imperari alterutrum duorum actuum, & neutrum determinatè, perinde est, ac dicere, per tale imperium imperari quemuis eorum actuum determinatè sub hypothese omissionis alterius. Et in cæteris pariter. Vnde rursus efficitur, nullam posse dari necessitatem ad vnum, vel alterum extremum, quæ ad neutrum sit determinatè: quia necessitas ad quidpiam actus quidam, siue respectus est ad illud ex suo conceptu. Vnde, cum dicitur quidpiam necessitatum esse ad hoc, vel illud extremum sub disiunctione; non verò ad hoc, aut ad illud determinatè, perinde est, ac dicere, necessitatum esse ad quoduis talium extremorum determinatè, ex hypothese defectus alterius. Similiter item: cum dicitur quidpiam necessarium esse, seu requisitum, vt detur vnum, vel alterum extremum sub disiunctione; non verò, vt detur hoc, aut illud determinatè; perinde est, ac dicere, tale quidpiam necessarium esse, seu requisitum, vt detur quoduis talium extremorum, ex hypothese, quòd non detur alterum. Pariterque in reliquis huiusmodi.

Secundò colligo, nullum posse dari actum, 134 siue respectum, aut connexionis, aut exigentiæ, aut imperij, aut cognitionis, aut cuiusvis demum alius rationis conuenientem per se formaliter

maliter & absolute vni, vel alteri subiecto sub di-
finitione, & neutri eorum determinate. Vnde
quoties aliquis huiusmodi actus, siue respectus
adstrui videtur, dumtaxat id fit per æquivalentiam,
iuxta principium 6. sic, cum dicitur, necesse esse,
vt existat vnum, vel alterum duorum sub di-
finitione, non verò, vt existat hoc, aut illud deter-
minate, perinde est, ac dicere, necesse esse, vt
existat vnumquodque eorum sub hypothese defe-
ctus alterius. Et cum dicitur, vnum, vel alterum
duorum sub diuisione ad quidpiam necessarium
esse, seu requisitum; neutrum verò determinatè,
perinde est, ac dicere, vnumquodque eorum ad tale
quidpiam necessarium, seu requisitum esse ex hypo-
thesi defectus alterius. Pariterque in similibus.

135 Adnotare tamen oportet: bifariam dici subie-
ctum verari per actum circa terminum sub aliquâ
hypothese, seu conditione. Primò, conditione
se habente ex parte ipsius actus; quo casu actus
dicitur conditionatus ex parte sui, & absolutus ex
parte termini. Secundò, conditione se habente
ex parte ipsius termini; quo casu actus dicitur ab-
solutus ex parte sui, & conditionatus ex parte ter-
mini. Quoniam in primo casu actus non habet
absolute esse, donec purificatur conditio; hoc est,
donec conditio habet esse absolute: eo quòd con-
ditio quid requisitum est, siue conducens aliquo
modo, vt actus habeat esse: quocirca ante purifi-
cationem conditionis solum est verum, fore vt
ponatur actus, si ponatur conditio. Semel tamen
posita conditione, & cum eâ actu, absolute iam
verum est, & actum habere esse absolute, & il-
lum respicere suum terminum absolute, siue ab-
solutum à conditione. In secundo verò casu actus
independenter à purificatione conditionis se ha-
bentis ex parte termini habet esse absolute; res-
picit tamen terminum ipsum, vt conditionatum,
hoc est, vt connotantem conditionem, non qui-
dem absolute positam; sed suppositam in hypothe-
si. Videntur autem solus intellectus, & voluntas
habere posse actus conditionatos ex parte termini,
siue obiecti: quia solus intellectus potest facere
hypothesein, in quâ ponatur conditio per ipsum
obiectum connotanda: voluntas autem in obiectum
tendit sibi propositum ab intellectu. Quod si ita
est, reliquorum subiectorum actus ex parte sui dum-
taxat, non verò ex parte termini conditionati esse
poterunt. Id certum, plerisque saltem eorum eius-
modi esse.

136 Hinc. Bifariam quoque potest subiectum ver-
fari per actum circa vnumquemque duorum termi-
norum sub conditione defectus alterius. Primò,
habente se tali conditione ex parte actus. Secun-
dò, habente se ex parte terminorum. Et in vtro-
que quidem casu tale subiectum circa vnum, vel
alterum talium terminorum sub diuisione per
quamdam æquivalentiam censetur absolute verari,
tamen diuersimodè. Sit pro exemplo prioris casus
subiectum connexum cum A, si deficit B, pa-
riterque cum B, si deficit A. Pro exemplo autem
posterioris sit intellectus indicans existere A, si
deficit B, pariterque existere B, si deficit A.
In primo enim casu, eo ipso, quòd subie-
ctum talis naturæ est, vt non possit non absolute
habere actum connexionis cum A, si absolute de-
ficiat B, similiterque cum B, si absolute deficiat
A, etsi ante talium conditionum purificationem
neutro eorum terminorum absolute connexum sit
connexionem formali; æquivalenter tamen cum al-
terutro sub diuisione censetur absolute conne-

xum: quia esse subiectum talis naturæ, vt non possit
existere sine A deficiente absolute B, similiterque si-
ne B, deficiente absolute A, perinde est, ac esse talis
naturæ, vt non possit existere sine ambobus; quòd
ipsum est non posse existere, quin existat alterutrum;
atque adeò cum alterutro connexum esse. In secun-
do autem casu, hoc ipso, quòd verum sit conditio-
natè, existere A, si deficit B, pariterque existere B,
si deficit A, non potest non esse absolute verum,
non deficere vtrumque, quòd ipsum est esse absolu-
tè verum æquivalenter existere alterutrum; atque
ita intellectum iudicare conditionatè existere A, si
deficit B, pariterque existere B, si deficit A, æquiva-
lenter est iudicare absolute existere alterutrum sub
diuisione.

Iam verò factâ comparatione actus ad subiectum, 137
scire opus est, quoties actus subiecto conuenit sub
aliquâ conditione (siue ea se habeat ex parte subie-
cti, eo quòd subiectum nisi, vt connotans illam ne-
quit exerceri per actum; siue se habeat ex parte actus,
eo quòd actus sine illâ esse non potest) necessariò
deberi talem conditionem dari absolute ad hoc, vt
tale subiectum absolute exerceatur per tale actum;
eo quòd sine illâ absolute positâ, aut subiectum
non erit absolute idoneum ad actum, aut actus ab-
solute non dabitur.

Vnde rursum fit, quoties actus habens determi- 138
natum terminum vnicuique duorum subiectorum
conuenit sub conditione defectus alterius, vnde-
cumque se habere dicatur talis conditio, perinde
philosophandum esse, atque in priori casu duorum
præcedentium comparationis actus ad terminum,
atque ita dicendum, tunc quidem actum per quam-
dam æquivalentiam censeri conuenire absolute,
vni, vel alteri subiectorum sub diuisione. E.g.
eo ipso, quòd conditionatè, determinatèque verum
est, existere necessariò A, si deficit B; similiterque
existere necessariò B, si deficit A, æquivalenter ve-
rum est absolute, & sub diuisione existere ne-
cessariò A vel B. Nam hoc ipso, quòd A, & B talis
naturæ sunt, vt non possit non existere quoduis eo-
rum, casu, quòd alterum deficiat, impotentiam ha-
bent naturâ suâ ad non existendum ambo simul,
quòd ipsum est per æquivalentiam vnum, vel alte-
rum sub diuisione, & absolute necessariam exi-
stentiâ habere, seu necessariò existere. His positis fit.

Propositio 1.

Nulla veritas obiectiua datur, quæ ex parte re- 139
rum sit vaga, seu diuinctiua formaliter: bene ta-
men, quæ æquivalenter.

Prior pars propositionis constat ex principiis
statutis n. 132. iuxta quæ omnia, quæ ex parte re-
rum verè iudicabilia sunt, omnimodis determinata
sunt tum in essendo, tum in respiciendo, tum in ter-
minando respectum; nullumque subinde iudicabile
verè aut in essendo, aut in respiciendo, aut in ter-
minando respectum re ipsâ est vagum, seu diuinc-
tiuum. Quòd ipsum est, nullam veritatem obiecti-
uam dari, quæ sit re ipsâ vaga, seu diuinctiua, vt
constat.

Posterior autem pars propositionis inde constat. 140
quia sæpè datur ex parte rerum veritas obiectiua
conditionata complexa, quam æquivalenter vagam,
seu diuinctiuam appellamus, vt constat ex dictis n.
132. & sequentibus. Vniuersaliter enim sæpè ex
duobus extremis vnumquodque est determinatè ve-
rum sub conditione defectus alterius, in quo stat
veritas eorum æquivalenter diuinctiua, vt euenit
quando

quando extrema opposita sunt intra medium, sæpeque alias.

141 Ex hac propositione sequitur primò, cognoscentes per proprias species nullam habere cognitionem, quæ ex parte obiecti formaliter vaga, seu distinctiva sit, id est, tangens vnum, vel alterum obiectum vagè, seu disiunctivè, neutrum verò determinatè. Primò: quia cognitio sic tangens obiectum, idque non per interpositum substitutum; sed per se immediatè, qualiter tangit omnis per propriam speciem habita, impossibilis est, ut constat ex dictis numero 33. Secundò: quia cognoscentes per proprias species, cuncta cognoscunt, ut sunt in se, adeò ut qualia sunt in se si dantur, aut essent, si darentur, talia sint representatiuè, siue obiectivè in sui cognitione, prout amplius constabit ex dicendis *disputatione* 13. Nihil autem est in se vagum, seu disiunctivum formaliter, ut ex propositione constat. Habent tamen cognoscentes per proprias species multa iudicia ex parte obiecti vaga, seu disiunctiva æquivalenter, quibus nimirum iudicant veritates obiectivas vagas, seu disiunctivas æquivalenter, quæ ex parte rerum dantur, & quas subinde res ipsæ habent in se, ut etiam propositio fert. Talia enim iudicia re verà, & formaliter ex parte obiecti determinata, atque conditionata sunt.

142 Secundò sequitur, omne obiectum vagum, seu disiunctivum formaliter per nostram rationem duntaxat, supposititiuè tale esse. Titulo namque cognoscendi per species alienas obiecta formaliter vaga, seu disiunctiva habere possumus, sæpeque habemus, qualia neque habere possunt, neque habent cognoscentes per proprias. Ut enim à nobis cognoscentibus per species alienas, atque adeò per aliena substituta, iuxta doctrinam latè expositam *disp.* 2. q. 3. obiecta, quæ in se sunt nihil, cognoscuntur, ut aliquid, & quæ in se sunt plura, cognoscuntur, ut vnum, & quæ in se sunt vnum, cognoscuntur, ut plura, & quæ in se sunt quantitatis expertia, cognoscuntur, ut quanta, prout ibidem etiam est dictum; ita obiecta, quæ in se sunt determinata, cognoscuntur, ut vaga, seu disiunctiva. Quod fit, subrogatis ab intellectu substitutis determinatis (quæ tantum per se immediatè tangit cognitio) ad cognoscendum in illis vago quodam, seu disiunctivo modo alia obiecta, quæ eo ipso in ratione obiectorum vaga, seu disiunctiva eadunt. Consistit autem hic modus vagus, seu disiunctivus in eo quod principia determinantia intellectum ad faciendam subrogationem talium substitutorum pro aliis obiectis cognoscendis, exigentia quadam æquivalenter vaga, seu disiunctiva aliquid horum vagè exigunt, quatenus talis naturæ sunt, ut exigant esse hoc ex hypothesi, quod non sit illud; pariterque esse illud ex hypothesi, quod non sit hoc. Quod ipsum est æquivalenter exigere vnum, vel alterum esse sub disiunctione, ut constat ex doctrinâ præmissâ à n. 135. Quemadmodum enim tunc intellectus noster vnam tantum obiecti formalitatem præ aliis identificatis cum illa in alieno substituto præcisius modo cognoscit, quando principia illum determinantia ad subrogandum tale substitutum pro cognoscendo tali obiecto, duntaxat quantum est ex se exigunt, quod illud talem habeat formalitatem, prout loco citato explicuimus, explicaturi latius *infra* *disp.* 13. *quæst.* 9. Ita intellectus noster tunc vnum, vel aliud obiectum in alieno substituto quoad aliquid eorum esse vago, seu disiunctivo modo cognoscit, quando principia illum determinantia ad subrogandum tale pro cognoscen-

dis iis obiectis quoad tale esse duntaxat exigunt, quod eorum vnum, vel alterum sub disiunctione tale esse habeat actu quodam exigentiæ disiunctivo æquivalenter ex parte termini. E. g. iudicium hoc nostrum: *Petrus vel Ioannes loquitur*, eatenus in substituto alieno, eoque determinato censetur tangere loquutionem Petri, vel Ioannis vagè, seu disiunctivè, quatenus principia ad illud determinantia ex se amplius non petunt, quam quod existat loquutio Petri casu, quod desit loquutio Ioannis; & quod existat loquutio Ioannis, casu quod desit loquutio Petri. Quod ipsum est petere, ut ambæ simul non deficiant, atque ita petere æquivalenter, ut existat vna, vel altera sub disiunctione, & in cæteris pariter. Ex quibus patet, cur cognitio habita per species alienas possit, habere obiectum vagum; cum habita per proprias non possit. Quia nimirum obiectum vagum in se ipso, qualiter per hanc tangi deberet, non est tangibile in alieno tamen substituto, qualiter tangitur per illam, tangibile est, ut constat ex dictis.

Tertiò sequitur, statum obiectorum vagum, seu disiunctivum formaliter, ex parte rerum non se habere; atque adeò neque verum, & realem statum earum dicendum esse; sed suppositivum duntaxat, à nostro intellectu oriundum, prout cognoscente per species alienas. Cum tamen status obiectorum vagus, seu disiunctivus tantum æquivalenter ex parte rerum se habeat, atque adeò verus, & realis earum status dicendus sit. Est enim quidam status earum conditionatus, & omnis status rerum conditionatus verus, realique status earum est, ut constat ex dictis *hic*, & *quæst.* 1.

Quartò sequitur, propositionem vagam, seu disiunctivam bifariam usurpari posse. Primò: in sensu æquivalenter tantum vago, seu disiunctivo, quo pacto æquivalenter conditionatè enunciandi determinatè vnumquodque extremum disiuncti sub conditione defectus alterius. Secundò in sensu formaliter vago, seu disiunctivo; quo pacto absolute enunciat vnum, vel alterum extremum disiuncti sub disiunctione, seu aliquod eorum vagè, neutrum verò determinatè. Et in hoc quidem posteriori sensu, nostris duntaxat iudiciis per species alienas correspondere potest. In priori verò, & nostris, & eorum, qui iudicant per species proprias, ut constat ex dictis.

Quintò sequitur, verificativum propositionis æquivalenter tantum vagæ, seu disiunctivæ, in sensu eiusmodi usurpatæ, veritatem illam esse obiectivam, æquivalenter pariter vagam, seu disiunctivam, quæ vera est positio vniuscuiusque extremi disiuncti sub conditione defectus alterius; quæ quidem veritas conditionata est, ad statumque subinde conditionatum rerum pertinet, qui prior naturæ est statu earumdem absolute quando, & hunc etiam illæ habent, iuxta postea dicenda. Idemque verificativum habet iudicium tali propositioni respondens, iuxta dicta nuper, verificativum tamen propositionis formaliter vagæ, seu disiunctivæ, in sensu eiusmodi usurpatæ, veritatem determinatam, & absolutam, ad statumque subinde rerum absolutum spectantem esse alterius ex extremis disiuncti. Ad veritatem enim talis propositionis sicut, & indicij ei respondentis, sat est, quod vnum ex extremis disiuncti absolute habeat esse, neque opus est, quod vnumquodque eorum habeat esse conditionatè sub conditione defectus alterius. Quando autem omnia extrema disiuncti absolute habent esse, quoduis eorum seorsim est verificativum sufficiens talis propositionis, atque indicij.

146 Vnde obiter colligo cum communi Doctorum sententia contra vnum, aut alterum opinantem oppositum, ad veritatem propositionis formaliter disiunctivæ necessarium non esse, quod vnum dumtaxat ex extremis disiuncti habeat esse absolute; sitque proinde verum absolute, & determinate; quamvis enim talia sint omnia, propositio erit vera, utpote, quæ ita vnum eorum adstruit vagè, seu disiunctivè, ut cætera nequaquam excludat. Qui enim dicit: *Aliquis homo loquitur*, siue: *Hic homo, vel ille, vel alter loquitur*, ita affirmat, loqui vnum hominem, quicumque ille sit, ut non neget cæteros loqui, præcinit enim ab eo, quod alij loquantur, aut secus. Vnde propositio vera est, etiam si loquantur plures, vel omnes. Pariterque de cæteris huiusmodi propositionibus, de iudiciis que eis respondentibus censendum est.

147 Sexto sequitur, omnem veritatem æquivalenter disiunctivam à nobis cognoscentibus per species alias bifariam iudicabilem esse. Primum, per iudicium æquivalenter disiunctivum, quod re verà non disiunctivum sit. Sed conditionatum de vnoquoque extremo disiuncti sub conditione defectus; qualiter etiam iudicant eam veritatem cognoscentes per proprias species. Secundò, per iudicium formaliter disiunctivum, quale illi habere non possunt. Quod quidem semper erit verum, quamvis eius verificativum non sit ea veritas conditionata, quæ talis; sed veritas absoluta vnius ex extremis disiuncti, iuxta dicta n. 145. Quippe ea conditionata necessariò fert semper secum hanc absolutam; cum sit impossibile esse conditionatè verum vnumquodque extremum disiuncti sub conditione defectus alterius, & non esse absolute verum vnum eorum iuxta principium 4. n. 132. statutum, & demonstrandum infra q. 5.

148 Septimò sequitur à nobis cognoscentibus per species alias multa alia insuper obiecta iudicari posse iudicio formaliter disiunctivo, & vero præter illa, quæ secum ferunt eam veritatem æquivalenter disiunctivam, de qua num. præced. quia multa sunt disiuncta, quorum vnum extremum absolute est verum, prout satis est, iuxta dicta ad verificanda iudicia eorum disiunctiva formaliter. Cum tamen non sit verum quodvis eorum sub conditione defectus alterius. Id enim imprimis semper evenit, quoties extrema disiuncti absolute habent esse, & inter se connexa sunt aut mutuo, aut non mutuo; tunc enim vnumquodque eorum est absolute verum, cum tamen non sit vnumquodque eorum verum sub conditione defectus alterius; siquidem connexum cum altero sub conditione, quod hoc deficiat esse non potest. Deinde etiam id sæpè evenit; tametsi extrema disiuncti connexa non sint: quia de extremo non habente esse absolute, quando alterum habet, verum est etiam non habiturum casu, quo hoc deficeret; atque adeò vera non est vniuscuiusque positio sub conditione defectus alterius. Ex quibus apparet, quomodo cognoscentes per species alias multò plura iudicia disiunctiva, eaque vera, & circa multò plura iudicia disiunctiva, eaque vera, & circa multò plura obiecta possint habere, quam cognoscentes per species proprias,

Propositio 2.

149 Omnis veritas obiectiva necessaria, quæ à parte rei, atque adeò solum æquivalenter est disiunctiva, iuxta proposit. 1. realiter est indistincta ab extremis disiuncti; atque adeò adæquatè est distincta

à Deo quotiescunque non est Deus vnum ex ipsis extremis disiuncti.

Hæc propositio eisdem argumentis venit probanda contra Recentiores commemoratos n. 131. quibus contra eisdem probavimus q. 1. proposit. 1. veritates obiectivas necessarias rerum realiter distinctarum à Deo realiter quoque ab ipso Deo distinctas esse, utpote identificatas realiter cum rebus ipsis. Ea quippe omnia argumenta vniuersalia sunt pro omnibus veritatibus obiectivis necessariis rerum realiter distinctarum à Deo, & quorum numero est veritas, de qua agimus in præsentibus; siquidem, & est veritas necessaria rerum realiter distinctarum à Deo; & iuxta dicta paulò ante ad statum conditionatum necessarium talium rerum spectat, de quo etiam ibi fuit sermo. Quare prædicta argumenta non à nobis repetenda; sed ab vnoquoque applicanda præsentì propositiōi sunt.

Insuper tamen potest ea speciatim probari. Primum: quia veritas hæc obiectiva necessaria. *Petrus existit, vel non existit*, quæ ex earum genere, de quibus modò agimus est iuxta dicenda postmodum, omnimodis, & sub quibuscumque concepta terminis longè euidencior est, quam hæc: *Deus existit*: ergo non sunt eadem veritas obiectiva.

Secundò: quia veritas necessaria huius disiuncti: *Petrus existit, vel non existit*, non est determinata, & absoluta veritas, ut constat. Sed veritas identificata cum Deo determinata, & absoluta veritas est, ut etiam constat. Ergo veritas necessaria huius disiuncti *Petrus existit, vel non existit* non est identificata cum Deo.

Tertiò. Si ab existentia Dei necessaria tanquam à formâ merè extrinsecâ proveniret, quod esset necessariò verum disiunctum hoc: *Petrus, vel Petri negatio existit*, & non à peculiari naturâ extremorum eius, ut Adversarij putant, ab eadem existentia Dei necessariâ, tanquam à formâ merè extrinsecâ euaderet quoque necessariò verum disiunctum hoc: *Petrus, vel Ioannes existit*. Quod tamen est absurdum. Recognosce argumentum simile latius propositum in simili loco citato.

Quartò à priori, ut omittam cætera. Ideò veritas disiunctiva extremorum citra medium oppositorum (qualia sunt contradictoria, & multa contraria, iuxta dicenda disp. 14.) necessaria est: quia eiusmodi extrema talis naturæ sunt, ut non possint ambo simul deficere; & ideò veritas disiunctiva extremorum, quæ simul deficere possunt, nunquam est necessaria, ut postea ostendimus. Igitur veritas disiunctiva extremorum citra medium oppositorum, eiusque necessitas ab ipsis extremis est indistincta, atque adeò nullatenus est identificata cum existentia Dei. Et confirmari potest aperte, quia si ponamus duo extrema moraliter tantum esse citra medium opposita, ut sæpè contingere potest, eorum veritas disiunctiva moraliter tantum necessaria erit, quin sit necessaria vllò modò determinata, & absoluta veritas cuiusvis eorum; & tamen tunc ea necessitas moralis à necessitate Dei metaphysicâ non proveniet; sed ab ipsorum extremorum naturâ, ut constat. Igitur tantumdem dicendum est de veritate disiunctivâ extremorum metaphysicè citra medium oppositorum, quorū nullius determinata, & absoluta veritas necessaria est. Deinde confirmari potest: quia veritas obiectiva cōtingens, quæ à parte rei est disiunctiva, cōueniensq; subindè re ipsâ ambobus extremis disiuncti, etiā quando alterutrum verum est determinatè, & absolute, neque est identificata cum Deo: quia Deus non est quid contingens; neque est identifi-

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. II. 247

identificata adæquatè cū altero tantum extremorum disiuncti, cū æqualiter, & eodem modo conueniat utrique. Ergo est indistincta ab utroque prout pertinet ad statum realem diuersum ab statu determinato, & absoluto. Qui quidem status quidam conditionatus est, in quo vnumquodque extremorum disiuncti conditionatè, æqualitèrque, & eodem modo est verum sub conditione defectus alterius, vt *superius* est explicatum. Tantumdem ergo censendum est de veritate obiectiua necessaria, quæ à parte rei est disiunctiua; de qua in *propositione* agimus.

154 Opponent tamen Aduersarij contra propositionem. Necessarium modo est, quod Petrus existat, vel non existat. Ergo modò datur necessitas Petri: sed talis necessitas neque est Petrus, nec eius negatio, quorum alterutrum datur modò: quia vtrumque est quid contingens; neque est aliud quidpiam à Deo distinctum: quia solus Deus inter omnia, quæ modo dantur est quid necessarium. Ergo est ipse Deus. Ergo necessitas veritatis, atque adeo necessaria veritas disiuncti existentie, vel non existentie Petri identificata est cum Deo. Respondeo, necessarium modò esse, quod Petrus existat, vel non existat, non necessitate absoluta; sed necessitate conditionata, siue ex hypothesi: hanc autem proflus esse indistinctam ab ipsa existentia, & non existentia Petri, distinctamque subinde proflus ab entitate Dei. Esse quippe necessarium, quod Petrus, vel Petri negatio existat, aliud non est, quàm esse necessarium, quod Petrus existat ex hypothesi, quod deficiat negatio Petri: paritèrque, quod existat negatio Petri, ex hypothesi, quod deficiat Petrus. Vnde modo nulla datur necessitas absoluta existentie, vel non existentie Petri; sed tantum est verum conditionatè, existere necessariò Petrum, si non existit Petri negatio; & existere necessariò negationem Petri, si non existit Petrus. Id, quod, & non ampliùs significare intendimus, cū dicimus. Necessè modo est quod Petrus, vel Petri negatio existat. Neque interest ad rem, quod apud cognoscentes per proprias species, & consequenter non formantes, vt nos, positiuos negationum conceptus, iuxta doctrinam *suprà* statutam *disp. 9. q. 3.* Veritas hæc complexa conditionata, cui disiunctiua æquiualeat: *Necesse est existere Petrum, si deficit eius negatio: & existere negationem Petri, si deficit Petrus*, alia non sit ab hac: *Necesse est, Petrum existere, si existit: & non existere, si non existit*. Hoc, inquam, ad rem præsentem nihil interest, vt patet. Cætera, quæ ex Recentiorum mente hic possunt opponi, in simili sunt iam opposita, dilutæque *q. 1. post proposit. 5.* Recognoscantur.

155 Excepi autem à doctrina propositionis disiunctum, quorum extremorū vnum est Deus, vt: *Deus existit, vel non existit*: quia certum est, vt veritatem disiunctiuam huius inadæquate saltem esse identificatam cum Deo, vt pote conuenientem ipsi, vt vni ex extremis disiuncti veri. Ex quibus omnibus apparet, quomodo status disiunctiuus, & necessarius rerum, ad quem pertinet veritates, de quibus in propositione, realiter à Deo distinctus sit.

Propositio 3.

156 Omnis veritas obiectiua necessaria, quæ per rationem nostram dumtaxat, atque adeo formaliter est disiunctiua, iuxta doctrinam statutam *proposit. 1.* ab eo extremo disiuncti est realiter indistincta, quod veritatem necessariam determinat, & absolutam

habet; realitèrque proinde est distincta à Deo, cū tale extremum Deus non est.

Prior pars propositionis constat ex dictis *prop. 1.* quia tale extremum verificatiuum est propositionis disiunctiue, cui talis veritas correspondet, iuxta *ibi* dicta. Veritas autem obiectiua correspondens propositioni disiunctiue aliud non est à parte rei ab eius verificatiuo. Posterior autem propositionis pars ex dictis *q. 1. proposit. 1.* constat. Vbi ostensum est latè omnem veritatem necessariam determinatam, & absolutam conuenientem extremo, quod non est Deus, realiter à Deo ipso distinctam esse. Pro exemplo autem veritatum, de quibus est sermo in propositione sint hæc: *Petrus est possibilis, vel existit: Petrus, vel Ioannes est possibilis: chymæra est impossibilis, vel non existens*, &c. Exceptionis autem exempla sunt. *Deus, vel homo existit: Deus vel homo est possibilis: Deus est possibilis vel existens*, &c.

Adnotare tamen oportet: quando vtrumque extremum disiuncti, de quo in propositione est sermo, determinatè, & absolute est verum, vtrumvis seorsim esse sufficiens verificatiuum propositionis disiunctiue necessariò veræ habentis pro obiecto tale disiunctum, iuxta dicta *loco citato*; atque adeo cum vtrouis seorsim identificari realiter veritatem obiectiuam necessariam talis propositionis, dummodo vtrumque sit necessarium: si namque alterum sit contingens, etsi hoc etiam determinatè, & absolute sit verum, neque erit verificatiuum sufficiens dictæ propositionis prout necessariò veræ, neque cum eo identificabitur veritas eius obiectiua necessaria, de qua modò agimus: quia in veritate contingente veritas necessaria fundari non potest, vt patet.

Ex quibus colligitur, statum realem veritatum necessariarum, de quibus agit propositio, aliud non esse ab statu, quem habent necessaria disiunctorum extrema, quatenus vera determinatè, & absolute, quo pacto illas fundant. Qui status proinde realiter est distinctus à Deo, quantumuis necessarius sit, quando talia extrema realiter sunt à Deo distincta, vt constat ex dictis. Statum verò suppositiū ab intellectu nostro oriundum, quem tales veritates habent, quatenus disiunctiua formaliter, ab actibus, & obiectis nostri intellectus non esse distinctum, ex dictis etiam colligere est.

Propositio 4.

Omnis veritas obiectiua contingens, quæ à parte rei, atque solum æquiualeat est disiunctiua, iuxta *proposit. 1.* realiter est indistincta ab extremis disiuncti.

Quia re vera veritas quadam est conditionata complexa, qua vnumquodque talium extremorum est verum sub conditione defectus alterius, vt constat ex dictis; & omnis veritas obiectiua conditionata ab ipsis obiectis conditionatè veris est realiter indistincta, iuxta doctrinam latè statutam *q. 1.* vnde status realis talium veritatum, qui ab eis est indistinctus, ab ipsis quoque extremis disiuncti indistinctus est. Sint autem pro exemplo huiusmodi veritatum istæ: *Petrus, aut dormit, aut loquitur: Ioannes, aut lugeat, aut rideat*; supposito, quod vtriusque quoduis extremum verum sit sub conditione defectus alterius, vt fieri potest.

Propositio 5.

Omnis veritas obiectiua contingens, quæ per rationem

rationem nostram duntaxat, atque adeo formaliter est disiunctiva, iuxta doctrinam statutam *propos. 1.* ab eo extremo disiuncti est realiter indistincta, quod veritatem contingentem, & absolutam habet.

Quia tale extremum verificativum est propositionis disiunctivae, cui talis veritas correspondet, iuxta dicta *ibidem*. Veritas autem obiectiva propositionis disiunctivae aliud non est a parte rei ab eius verificatio, prout dicebamus in simili *propos. 3.* Vnde patet, statum realem talis veritatis alium non esse ab statu reali eiusmodi verificativi. Cum tamen status suppositivus eius prout formaliter disiunctivae in nostro intellectu sedem habeat, iuxta dicta etiam in simili *propos. 3.*

¹⁶¹ Ex dictis hactenus in hac *quest.* colligo primum, statum rerum disiunctivum duplicem esse. Alium realem, qui aequivalenter tantum est disiunctivus, & re vera determinatus, conditionatusque, ut explicuimus. Alium suppositivum, quia a nostro intellectu venit oriundus, prout est formaliter disiunctivus, cum tamen veritates obiectivae, disiunctivaeque ad illum spectantes eatenus suum quoque statum realem habeant determinatum, & absolutum, quatenus in veritatibus determinatis, & absolutis fundantur, quas disiunctorum extrema re ipsa habent, prout etiam explicatum est.

¹⁶² Secundò colligo, utrumque statum disiunctivum praedictum rursus duplicem esse. Necessarium scilicet, & contingentem. Ad primum omnes veritates disiunctivae necessariae. Ad secundum omnes contingentes spectant; nempe ad statum necessarium realem, qui aequivalenter tantum est disiunctivus, & re vera determinatus, conditionatusque, veritates ei respondentes; quae ut non sunt re vera absolutae, sed hypotheticae; ita necessitas earum non est absolutae, sed ex hypothesi. Qua fit, ut disiuncti, cuius omnia extrema sunt absolute contingentia, veritatem necessariam ad talem statum pertinentem possit habere; sique de vno, vel altero extremo disiuncti sub disiunctione possit verè dici necessitas, quae falso dicitur de utroque determinatè, & absolute. Ad statum verò necessarium suppositivum, qui per rationem nostram duntaxat est formaliter disiunctivus, illae pertinent veritates, quae in veritate determinata absoluta, & necessaria alicuius ex extremis disiuncti fundantur; quarum proinde necessitas alia non est a necessitate determinata & absolute, quam habet tale extremum, aut in existendo, si fit Deus, vel negatio chymera; aut in essendo, quod de suo quiditativè est, si fit aliud quidpiam, iuxta doctrinam latè expositam, *quest. 1.* Similiter ad statum contingentem realem, qui aequivalenter tantum est disiunctivus, veritates ei respondentes pertinent, quae cum sint re vera conditionatae non absolute solum; sed ex sua hypothesi debent manere contingentes; quod evenit, quando conditio connexa non est cum conditionato. Ad statum verò contingentem suppositivum, qui tantum per rationem nostram est formaliter disiunctivus, illae veritates pertinent, quae in veritate determinata, absoluta, & contingente alicuius ex extremis disiuncti fundantur, cuius proinde contingentiam absolutam duntaxat habent.

¹⁶³ Tertiò colligo; solum disiunctum extremorum, quorum contradictoria mutuo opponuntur habere posse veritatem spectantem ad statum necessarium, qui aequivalenter tantum est disiunctivus: quia unumquodque talium extremorum duntaxat est necessariò verum sub conditione defectus alterius,

prout ad talem veritatem requiritur; eo quòd cuiusvis eorum defectus cum positione alterius est necessariò connexus. Sunt autem extrema huius generis omnia citra medium opposita aut contradictoriè, aut contrariè, iuxta dicenda *disp. 14.* nec non, quae cum non sint opposita, contradictoria tamen opposita habent; proindeque, etsi possint simul esse, non possunt simul deficere. Vnde patet, nullum disiunctum extremorum, quae simul deficere possunt, eo quòd compatibles sunt eorum defectus, veritatem necessariam habere posse ad dictum statum pertinentem.

Quartò colligo: nullum disiunctum extremorum, ¹⁶⁴ quae inter se connexa sunt aut mutuo, aut non mutuo, veritatem habere posse spectantem ad statum, aut necessarium, aut contingentem, qui aequivalenter tantum est disiunctivus: quia non potest esse verum unumquodque talium extremorum sub conditione defectus alterius, prout ad talem veritatem requiritur; eo quòd defectus illius, quod terminat connexionem alterius cum positione huius stare non potest, ut constat. Ex quo patet, extrema disiuncti habentis veritatem ad aliquem dictorum statum spectantem, mutuo inter se connexa debere esse.

Quintò colligo. Quoties extremum aliquod absolute, determinatamque veritatem habet, disiunctum ex illo, & ex alio quopiam veritatem habere spectantem ad statum, qui suppositivè, & per rationem nostram duntaxat est formaliter disiunctivus; nempe ad statum huiusmodi necessarium, si veritas determinata, & absoluta talis extremi necessaria fuerit; ad contingentem verò, si fuerit contingens. Quoniam, ut fit verum disiunctum veritate pertinente ad huiusmodi statum seu necessariu, seu contingentem, sat est, quòd unum ex extremis eorum absolute, & determinatè sit verum, seu necessariu, seu contingente veritate, ut constat ex dictis.

Sextò colligo. Quoties aliquis actus cum veritate ¹⁶⁷ verari dicitur circa unum, vel alterum terminum sub disiunctione, aut vni, vel alteri subiecto sub disiunctione, convenire, toties veritatem obiectivam huiusmodi actus ratione termini, aut subiecti connotati per illum ad eum statum pertinere, qui aequivalenter tantum est disiunctivus, nempe ad necessarium, si talis veritas necessaria fuerit; ad contingentem autem, si fuerit contingens. Quoniam huiusmodi actus aequivalenter tantum est disiunctivus ex parte termini, aut subiecti, iuxta principia statuta *suprà n. 132.*

Septimò colligo. Quoties actus quoquo modo ¹⁶⁸ respicit unum, vel alterum extremum sub disiunctione, & neutrum determinatè, ut saepe contingit, praedicata talibus extremis proveniètia à tali respectu, pariter convenire vni, vel alteri eorum sub disiunctione, & neutri determinatè. Cum tamen cetera quaeque praedicata eo ipso, quòd vni, vel alteri extremo cuiusvis disiuncti sub disiunctione conveniunt, non possunt non alteri saltem eorum determinatè convenire: e.g. quando subiectum connectitur cum vno, vel altero extremo sub disiunctione, & cum neutro determinatè; verum est, unum, vel alterum talium extremorum sub disiunctione, & neutrum determinatè ad tale subiectum necessarium, seu requisitum esse. Et quando subiectum exigit, seu quoquo modo petit unum, vel alterum extremum sub disiunctione, & neutrum determinatè, verum est, unum, vel alterum talium extremorum sub disiunctione, & neutrum determinatè à tali subiecto petitum, aut etiam ipsi debitum esse; & quando superior subdico praecipit, unum vel alterum opus sub disiunctum

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. I. 249

disiunctione, & neutrum determinat: verum est, unum vel alterum talium operum sub disiunctione, & neutrum determinat sub obligationem subditi cadere; pariterque in similibus. Cum tamen eo ipso, quod est verum: Petrum, vel Ioannem sub disiunctione esse risibilem, aut doctum; Petrum esse calidum, vel frigidum, &c. non possit non esse quoque verum: Petrum aut Ioannem determinat esse risibilem, aut doctum: Petrum, aut Petri negationem determinat existere: Petrum determinat calidum, aut determinat frigidum esse; & in cæteris simili modo. Ex quo patet, quomodo sæpe est disiunctum verum, cuius omnia extrema determinat sumpta sunt falsa, etsi plerumque veritas disiunctiva non possit non secum ferre determinatam veritatem vnius saltem ex extremis disiuncti, iuxta rationem iam supra præmissam numero 129.

Advertendum tamen est ad extremum. Quoties in superioribus dico, unum ex extremis disiuncti determinat, & absolute esse verum, per 10 absolute solum me excludere statum conditionatum imbibitum in ipso disiuncto, quando eius veritas æquivalenter tantum est disiunctiva, & absoluta, cum tamen re ipsa, & formaliter determinata sit, & conditionata, iuxta sæpe dicta; non verò alium statum conditionatum, quasi reflexum, quem tam disiunctum, quam eius extrema habere possunt, iuxta notationem præmissam num. 130. Ut cernitur in his exemplis: Si Rex veniret, Petrus, vel Ioannes loqueretur: Si sol luceret, Petrus existeret, vel non existeret: Si Petrus existeret, similis erit, vel dissimilis Ioanni; in cæterisque huiusmodi. In hisce enim veritas determinata vnius ex extremis disiuncti, quam, vel secum fert, vel supponit ipsius disiuncti veritas disiunctiva, conditionata manet, non à conditione imbibita in ipso disiuncto, quando huius veritas æquivalenter tantum est disiunctiva; sed ab aliâ superadditâ.

QVÆSTIO III.

Quid sit status existentialis rerum de futuro, de presente, & de præterito, Et quotuplex?

169 Pro intelligentia, proque resolutione quæstionis, suppono primò: quidquid existit, in aliquo tempore indispensabiliter existere; impossibile enim esse, ut quidpiam existat, & nunquam, siue in nullo tempore existat, vt ex sententiâ cõmuni suo loco ostendimus. Ex quo patet, statum rerum existentialē alicui temporis suapte essentiâ alligatum esse.

170 Suppono secundo, ex sententiâ satis cõmuni, & suo etiam loco ostendendâ à nobis, omnem rem existere in tempore, siue durare in illo per durationem sibi intrinsecam, affixamque suapte essentiâ tali temporis, siue indistinctam à re durante, siue ei superadditam. Erit enim indistincta, quando res durans per essentiâ est alligatâ temporis, in quo durat, siue determinata, necessitataque ad durandum in illo. Distincta verè, & superaddita, quando res durans indifferens est ad durandum, & non durandum in eo tempore, in quo durat. Durationes autem rerum creaturarum diversis partibus continuis temporis, spatiive temporis correspondentes, seriem quandam essentialiter successivam, continuamque constituunt, quæ extensio quædam est temporalis, atque adeo motus essentialiter successivus, atque

continuus; quemadmodum præsentia rerum creaturarum diversis partibus continuis spatij localis correspondentes seriem quandam essentialiter extensam, continuamque constituunt, quæ extensio quædam est localis essentialiter continua; sed non successiva, vt pluribus est explicandum loco indicato.

Suppono tertio. Tempus, quod vocant imaginarium re ipsâ capacitatem quandam esse motus essentialiter successivi, & continui, qualem constituunt durationes creatæ seriatim, continuæque ordinatæ quoad extensionem temporalem, iuxta dicta super. Vnde tempus imaginarium à parte rei suum esse habet, non quidem existentialiter, sed quiditativum, & mere possibile, vt cætera entia possibilia. Dicitur tamen imaginarium: quia à nobis ad instar motus actualiter, existentialiterque fluentis concipitur. Cum tamen re ipsâ non quid existens; sed quid merè possibile sit; series nimirum possibilem durationum continua, extensaque, temporaliter, atque adeo successiva suapte essentiâ. Vnde fit primò, in tempore imaginario, vt & in dicta serie, quamlibet partem suam determinatum locum, seu gradum habere per essentiâ continguum quidem duabus partibus sibi immediatis alteri præcedenti, seu anteriori; alteri subsequenti, seu posteriori: à cæteris autem tam præcedentibus, seu anterioribus, quam subsequentibus, seu posterioribus certa quadam distantia distitit, maiore, aut minore pro multitudine partium intercurrentium. Secundo fit, quamlibet partem temporis imaginarij, sicut & prædictæ seriei durationum, suapte naturâ esse posteriorem omnibus præcedentibus, & priorem subsequentibus. Tertio fit, tempus imaginarium utrimque infinitum esse, atque adeo æternum, hoc est, tam à parte antè, quam à parte post: quia talis est series prædicta possibilem durationum. Nulla siquidem à parte antè est cogitabilis, antequàm aliâ non sit possibilis, aut à parte post, ultra quam. Quarto fit, quamlibet huiusmodi seriem durationum continuâ, extensamque temporaliter, atque adeo successivam suapte essentiâ, si existat re verâ, tempus reale dici posse imaginario contrapositum, tamen ab illo re ipsâ aliter non distinguitur, quàm quoduis ens, vt existens distinguitur à se ipso, vt possibili. De facto tamen sola series durationum partium motus calorum dici solet tempus reale, utpote, quæ cæterorum omnium motuum mensura est communis: Tempus quippe definitur, mensura motus. De quibus omnibus loco indicato plura dicenda sunt.

Suppono quarto ex dictis supra disputatione 3. 172 veritatem cognitionis, atque etiam propositionis vocalis in conformitate eius cum suo obiecto consistere; veritatem autem rerum in aptitudine, quam illæ habent, vt cognoscantur per cogitationem veram, vt conformenturve cum sui cognitione. De quo ibi plura. Et quoniam res existentes non solum, quo tempore existunt, sunt cognoscibiles per cognitionem veram; sed etiam in aliis temporibus: eo quod cognitio non solum id, quod sibi coexistit, sed etiam id, quod à se tempore est distitum representare valet, atque adeo, aut affirmare, aut negare; quemadmodum, & quod est distitum loco: efficitur, vt res existentes veræ esse dicantur, non solum tempore, quo existunt; sed etiam in aliis temporibus, quatenus etiam in aliis temporibus sunt illæ cognoscibiles verè. Hoc sensu dicimus, hodiè esse verum, & ab æterno verum fuisse, Anti-Christum exiturum in suâ differentia temporis; sicut etiam hodiè esse verum, & in æternum verum fore, Christum Dominum existisse in hoc mundo. Quo

etiam